KATEDRA
BLÍZKÉHO VÝCHODU
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

Posudek na závěrečnou studentskou práci

Název práce: Tematizace utrpení v díle Atíqa Rahímího: mezi textem a kontextem
Typ práce: bakalářská

Autor práce: Veronika Hamplová
Autor posudku: Zuzana Kříhová

	Hodnocení[1]
Badatelská otázka/hypotéza	velmi dobře
Způsob práce/metodologie	velmi dobře
Naplnění cíle práce	velmi dobře
Práce s prameny a odbornou literaturou	výborně
Stylistická úroveň a jazyková správnost	velmi dobře
Struktura práce	výborně
Formální náležitosti (citace, odkazy, bibliografie, rozsah[2])	výborně

Slovní hodnocení:

Předkládaná bakalářská práce se zaměřuje na způsob, jakým afghánsko-francouzský spisovatel Atík Rahímí ve svých dílech tematizuje utrpení, a do jaké míry je toto utrpení ovlivněno kulturním a jazykovým kontextem. Hlavní badatelská otázka je formulována poměrně obecně – autorka zkoumá, jak se motiv utrpení promítá v Rahímího románech a jak jej lze interpretovat v širším rámci. Tato otázka je nepochybně relevantní a přiměřená významu zvoleného tématu, neboť Rahímího tvorba se vyznačuje silnými motivy bolesti a traumatu spojenými s afghánskou zkušeností. Formulace problému by však mohla být konkrétnější; práce mohla například jasněji vymezit, na které aspekty „tematizace utrpení“ se zaměří (např. genderový rozměr utrpení, válečné trauma, spirituální či filosofický kontext apod.).

Bakalantka ve své práci kombinuje literární rozbor vybraných Rahímího děl s oporou v několika teoretických přístupech. V úvodu popisuje, že bude pracovat s koncepty

[1] Zvolte: Výborně – velmi dobře – dobře – nevyhovující.
[2] Minimální stanovené rozsahy jednotlivých typů prací jsou: bakalářská práce 72 000 znaků (tzn. přibližně 40 stran textu) a diplomová práce 108 000 znaků (tzn. přibližně 60 stran textu).

postkoloniálních studií (zejm. „nový orientalismus“), s pojmem translingválnosti a také s některými naratologickými a textově-kritickými nástroji („vyprávění adresátovi“, peritextualita). Tento multidisciplinární přístup je ambiciózní a mohl by nabídnout komplexní pohled na zkoumané téma. Metodologicky však práce nepůsobí zcela konsekventně. Teoretický rámec a metodologie nejsou striktně odděleny – teoretické koncepty jsou sice představeny, ale není vždy zřejmé, jak konkrétně jsou použity jako nástroje v následné analýze. Například není plně vysvětleno, jak přesně chce autorka využít koncept „nového orientalismu“ při interpretaci konkrétních textů. Metodologická východiska tedy mohla být definována precizněji a autorka je mohla důsledněji následovat v analytické části.

V práci jsou využity především primární prameny, tedy samotná literární díla Atíqa Rahímího. Autorka analyzuje vybrané romány (konkrétní tituly však v úvodu mohly být explicitně jmenovány pro větší jasnost). Sekundární literatura slouží převážně k vybudování teoretického rámce a širšího kontextu. Odborné prameny přímo k Rahímího tvorbě či k afghánské literatuře jsou zastoupeny minimálně. Lze chápat, že dostupnost takových zdrojů je omezená; i tak by však bylo přínosné zapojit např. literární kritiky, rozhovory s autorem či studie věnující se přímo Rahímího dílu. Tato sekundární kontextualizace by pomohla zasadit autorkou analyzované jevy do rámce dosavadního bádání. V textu se také objevují místa, kde je prezentováno faktické tvrzení či převzatá myšlenka, ale chybí bezprostřední odkaz na zdroj. Například by bylo vhodné konzistentně definovat používané pojmy (u některých termínů chybí jasná definice podložená literaturou) a každé převzaté tvrzení doplnit odkazem na zdroj, aby bylo zřejmé, z čeho autorčiny interpretace vycházejí.

Text práce je po stylistické stránce kultivovaný, místy se však vyskytují stylistické neobratnosti a příliš dlouhá souvětí, která znesnadňují porozumění. Některé věty jsou konstruovány komplikovaně, což může čtenáře mást – např. vložené vedlejší věty a odbočky uvnitř souvětí odvádějí pozornost od hlavní myšlenky. Často se opakují ukazovací zájmena, text pak místy působí mechanicky a neobratně. Je patrné, že by textu prospěla přísnější redakce a zkrácení či přeformulování složitých pasáží.

Oceňuji snahu autorky propojit interpretaci Rahímího prozaických děl s širšími úvahami o jazyce a kulturní identitě. Práce zahrnuje hned několik teoretických rovin – postkoloniální přístup (*nový orientalismus*), lingvistickou perspektivu (*translingvnost*) i naratologické koncepty (*vyprávění adresátovi*, *peritextualita*). Tato teoretická šíře je chvályhodná, avšak v poměrně krátkém rozsahu bakalářské práce představuje značnou

výzvu. Ukazuje se, že jednotlivým konceptům nebylo možné věnovat dostatečně hlubokou pozornost, což má dopad na kvalitu analýzy.

Autorka správně zmiňuje koncept *nového orientalismu*, který mohl poskytnout kritický rámec pro reflexi toho, jak západní čtenář vnímá Rahímího dílo. Tento koncept je ale v analytických kapitolách využit jen částečně – po úvodním představení se k němu práce vrací spíše okrajově. Postrádala jsem důslednější vyhodnocení, nakolik Rahímího zobrazování utrpení naplňuje či naopak nabourává orientalistické stereotypy. Podobně pojem *translingvnost* je zmíněn hlavně v souvislosti s tím, že Rahímí tvoří dvojjazyčně (ve francouzštině i perštině), ale chybí hlubší rozbor toho, jak psaní ve francouzštině případně ovlivňuje tematiku a styl autorova vyprávění. V analytické části není dostatečně reflektováno, zda volba jazyka nějak moduluje způsob, jakým autor zobrazuje utrpení postav, či jak toto působí na čtenáře.

Koncept *„vyprávění adresátovi“* autorka aplikuje především na román, v němž vypravěčka promlouvá k nehybnému adresátovi (konkrétně jde o *Syngué Sabour – Kámen trpělivosti*, kde žena oslovuje svého ochrnutého manžela). Tato naratologická perspektiva je velmi podnětná a v dané analytické kapitole přináší zajímavé postřehy o tom, jak přímé adresování fiktivnímu posluchači umocňuje vyznění líčeného utrpení. Začlenění pojmu *peritextuality* je rovněž originální nápad. Autorka upozorňuje na paratexty jako jsou dedikace či motta Rahímího knih, které mohou rámovat čtenářovo vnímání utrpení hrdinů. Tyto prvky ovšem práce spíše popisuje a konstatuje, místo aby podrobně analyzovala jejich význam pro interpretaci textu. Teoretický koncept peritextuality (dle Genetta) tak mohl být využit konsekventněji – nabízelo se například prozkoumat, jak předmluvy, doslovy či jiné doprovodné texty ovlivňují čtenářovo porozumění a zasazení příběhů do kontextu.

Analytické pasáže místy působí spíše popisně než interpretačně – autorka často převypráví děj nebo vypočítává přítomné motivy utrpení, ale v menší míře nabízí vlastní hlubší interpretaci těchto motivů za pomoci nastíněných teorií. Dílčí závěry v jednotlivých kapitolách tak zůstávají poněkud povrchní a ne vždy se jasně váží k ústřední výzkumné otázce. Celková argumentace je rozkolísaná – práce směřuje k závěru, že utrpení je u Rahímího klíčovým tématem s mnoha významovými rovinami, avšak chybí silnější propojující linie, jež by všechny dílčí poznatky sjednotila do jednoznačné odpovědi na položenou otázku.

Závěrem lze říci, že práce Veroniky Hamplové představuje kvalitní a podnětný příspěvek k interpretaci díla Atíqa Rahímího a svědčí o velmi dobré orientaci autorky v současné

literárněvědné teorii. Svůj hlavní cíl – prozkoumat tematizaci utrpení v Rahímího románech – autorka naplňuje, a to s výraznou mírou samostatnosti a promyšleným výběrem méně tradičních teoretických konceptů. Práce zaujme jak tematicky, tak metodologicky a přináší řadu cenných postřehů, zejména pokud jde o otázky translingvnosti, peritextuality či narativních strategií. Ačkoli by některé z těchto teoretických rámců zasloužily hlubší a systematičtější aplikaci, celek působí konzistentně. Práce tak otevírá zajímavé interpretační možnosti a představuje solidní základ pro případné další badatelské pokračování.

Otázky k obhajobě:

1. Jaký vliv má podle Vás skutečnost, že Atík Rahímí tvoří své příběhy ve francouzštině (nikoli ve své rodné perštině), na vyznění a srozumitelnost tématu utrpení v jeho díle? Jinak řečeno, projevuje se nějak autorova *translingvnost* v tom, jak zobrazuje utrpení postav, případně v tom, jak toto utrpení vnímají čtenáři z odlišných kulturních okruhů?
2. Považuje autorka utrpení zobrazované v Rahímího románech za univerzálně lidské, nebo spíše za podmíněné specifickým afghánským kulturně-historickým kontextem? Které prvky Rahímího líčení utrpení by vyzdvihla jako jedinečné pro afghánské prostředí, a jak by případné důkladnější zapojení tohoto kontextu mohlo obohatit interpretaci děl?

Celkové hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.[3]

V Praze dne 4. 6. 2025

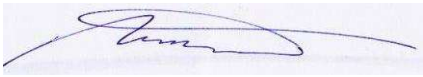

…….
podpis

[3] Pokud práci doporučujete k obhajobě, zvolte současně známku. Pokud práci nedoporučujete k obhajobě, známka se nevyplňuje.

Katedra Blízkého východu
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: (+420) 221 619 692
Tel: (+420) 221 619 693

kbv@ff.cuni.cz
http://kbv.ff.cuni.cz